

MAL1031 IR-REGOLI TAL-KITBA MALTIJA FIL-PRATTIKA 2

Il-Ħamis, 19 ta' Jannar 2017

Il-ħin għall-qari tal-karta: **18:00 - 18:05** – Il-ħin tal-eżami: **18:05 - 20:35**

F'dan l-eżami l-istudenti ma jistgħux jużaw kotba.

IKKOREĠI S-SILTJET KOLLHA (3)

(100 MARKA)

Int u tikkoreġi, żomm f'moħħok dawn il-punti importanti:

- Dan huwa eżami tar-regoli ortografici. Mela xogħlok hu li tikkoreġi l-iżbalji tal-ortografija biss, u mhux l-għażla tal-vokabolarju, is-sintassi, l-istil, eċċ.
- Ikkoreġi billi tżożż sing taht il-kelma l-ħażina u fuqha tikteb il-kelma t-tajba shiha bl-aħmar.

1. IL-FESSUD TAL-IKRAH

Konna ċorma tfal fuq ruħna u mqarbin daqs qabda għefieret, ilkoll moħħna fuq il-werqa u ħsiebna biss fil-logħob u ċ-ċajt. Tlielaq u giri, qbiż u ċaċċrar.

Jum wieħed Fritz wasal tard **għal**-logħob. “Daqshekk qbiżna fil-ġnien tad-dar numru disgħa,” qalilna bil-geddum. “Daqshekk **lghabna** noli u xxabbatna mas-siġar!”

“Għaliex, Fritz?” **staqsejnieh** f'kor wieħed.

“Għax id-dar inkriet!” beda jfisser ruħu. “**M'għadhiex** abbandunata ... Ġew joqogħdu fiha.”

Bilkemm ridna nemmnu. Dik id-dar mitluqa kienet biċċa minn tfulitna ... biċċa minn hajjitna. Kienet ilha snin twal abbandunata. Kif seta' jkun li ġie xi hadd iċaħħadna minnha?

Morna lkoll b'girja waħda biex naraw b'għajnejna. Fritz kellu raġun. Bieba waħda kienet miftuħa u wiċċ ta' raġel xiħ kien jidher jittawwal minn wara l-ħġieg maħmuġ tal-antiporta, **ihares** mill-baxx fejn kien **bilqieghda**.

Id-dehra ta' dak il-wieċ imkemmex laqtitna lkoll, iżda mhux bl-istess mod. Kien wieċ kbir imghaddam b'haddejn **gholjin** u b'par ghajnejn miksura jharsu mill-hofra. Ix-xiħ kien qargħi **ghalkollox** iżda huġbejh kienu tassew kbar u folti. Widnejh imlaħħma kienu maqluġħin 'il barra u l-lewn tal-ġilda kien isfar ħadrani. Halqu, imbagħad, kien donnu mghawweġ u miġbud fuq ġenb wieħed.

Id-dehra ta' dak il-wieċ ikrah ħassejtha **timlieni** bil-biża' u Fritz kien imdiehex daqsi. Iżda Otto u l-bqija taċ-ċorma sabuh hekk taċ-ċajt li nfexxew jidħku bih f'kemm trodd salib.

Hekk kif rana, ix-xiħ kixef erba' sinniet **imxerrdin** ma' ħalqu u rafa' id imghaddma biex **ixejrilna**. Jien stħajjiltu ser johroġ dik l-id magħluba mill-ħgieġ tal-antiporta biex jaħtafni minn griżmejja u ħrabt nigri bi Fritz isus warajja qisu delli. Otto u l-bqija ma damux ma laħquna, iżda dawn kienu **mifqughin** bid-daħk. Kienu qed jidħku bil-kruha tax-xiħ ... u bina t-tnejn li bżajna **minnu**!

"Mid-dehra se jkollna b'min nidħku żewġ daħkiet!" qal Otto, iżomm żaqqu. "Tassew raġel ikrah!" U billi ma konniex nafu x'jismu, hekk bqajna nsibuh bejnietna: l-ikrah!

Hdejn dik id-dar bqajna mmorru kuljum, iżda fejn qabel konna mmorru biex nilaġħbu issa bdejna mmorru biex naraw lix-xiħ. Għalina kien qisu xi mostru maqbud ġo gagġa u stajna mmorru narawh kull meta rridu. Aktarx li l-ħin tagħna kien draħ għax dejjem sibnieh hemm bilqiegħda wara l-antiporta, donnu qed jistenniena.

Otto kien ta' kull darba jagħmel farsa shiħa jiddieħek bix-xiħ u **jghajru** ikrah. Kien jieħu gost ipogġi subghajh wara widnejh biex jaqlagħhom **'il barra** u jghawweġ ħalqu biex jghajjed lill-imsejken xiħ. Min-naħa tiegħu x-xiħ kien donnu jehodha b'ċajta għax qatt ma deher jirrabja jew jinkedd. Għall-kuntrarju, kien jieħu gost ixejrilna u **jitbissmilna** bil-fdal ta' snien sofor.

Il-Milied kien qiegħed joqrob u l-kesħa xitwija kienet ixxoqq il-għadam. Iżda dik il-mawra tagħna sad-dar tal-ikrah ma **qtajnihiex**. Konna sirna nafu li x-xiħ ma kienx

joqġhod waħdu f'dik id-dar. Kien hemm ukoll oħtu iżgħar minnu li kienet toħroġ filgħodu kmieni biex tmur taħdem ġo fabbrika fil-belt u terġa' lura filgħaxija. Kienet tgħaddi tgħaġġel bla ma ssellem lil hadd, u kellha bixra ta' waħda mqita għall-aħħar. Għalhekk konna nqisu li qatt ma nersqu lejn id-dar numru disgħa meta jkun hemm hi.

Jum wieħed, waqt waħda minn dawn iż-żgħajr, ġrat haġa mhix tas-soltu. Ix-xiħ beda jagħmlilna sinjal b'idu biex nidhlu għandu. Id-daħka mietet fuq fomm kulhadd u bqajna lkoll inħarsu lejn xulxin, mifxulin x'se naqbd u nagħmlu. Bħas-soltu kien Otto li ddeċieda. Bħala l-perċimes taċ-ċorma resaq lejn l-antiporta, fetaħ u daħal bil-mod. L-oħrajn imxew qajl qajl warajh u konna Fritz u jien biss li bqajna naħsbuha fuq il-bankina. Izda mbagħad dhalna wkoll, għax li kieku mur ara sħabna kemm kienu jgħajruna gwejjef, l-aktar Otto. Ix-xiħ kien bilqiegħda fuq pultruna, liebes ġakketta sewda qadima u kellu kutra ħoxra griża mixħuta fuqu biex tgħattilu minn qaddu 'l isfel. Fid-dar kien hemm riħa qawwiya t'għeluq u umdità, u l-għamara f'dik l-intrata ma kinitx għajr sufan u żewġ pultruni bit-tapezzerija mikduda għall-aħħar u senduq qadim hdejn l-antiporta biswit il-pultruna tax-xiħ.

Fuq dak is-senduq kien hemm presepju qadim tal-kartapesta armat b'pasturi antiki tat-tafal. "Ara, x'jidhrilkom mill-presepju tiegħi?" staqsiena x-xiħ b'lehen jirtogħod meta konna lkoll fl-intrata. "Ersqu, ersqu arawh ..."

Otto resaq quddiem il-presepju u aħna għamilna bħalu. Bqajna għal ftit inħarsu fis-skiet u niflu dawki il-pasturi b'għajnejna. Kienu maħdumin b'mod goff qishom qabda għoġġieba, izda mid-dehra kienu wisq għeżiež għax-xiħ. "Hux kemm għandi sett pasturi helwin?" staqsiena minn warajna b'dak il-lehen imriegħed. "Tgħidx kemm ilhom għandi ... Kull sena narmahom għaliex ma jkunx ġie Milied għaliha jekk ma narmax il-presepju."

Żgur li hadd minna ma kien qabel miegħu dwar il-hlewwa tal-pasturi. Kellhom qisien sproporzjonati u kienu kollha sfigurati u miżbugħin bla ebda gost. Bil-għamla u

l-ilwien tagħhom dawk il-pasturi reggħu ġabu dik il-leħħa mqarba f'għajnejn uħud minna u malajr reġa' beda **jinstema'** d-daħk u jżżerżqu l-kummenti ...

Għajnejn Otto kienu strieħu fuq pastur li kien wieqaf biswit il-grotta. Kien jolqot il-għajn ħafna iżjed mill-oħrajn. Kien **kemxejn** ikbar minnhom, magħmul goff u **mizbugħ** bl-addoċċ bħalhom. Kellu jdejh merfugħa 'l fuq, għajnejh **imberrqin** u ħalqu kbir u miftuħ beraħ. Fuq kollox kellu sieq waħda miksura u kien wieqaf hemm, f'dak il-post prominenti, fuq riġel wieħed. Otto qabad il-pastur u ħares lejha imbissem.

"Iva. Kollha ħelwin il-pasturi li għandek!" qal lix-xiħ b'ton ironiku hekk kif dar lejha bil-pastur f'idu. "Imma dan hu l-iktar wieħed ħelu ...!" U issa d-daħk ma baqax biss minn taħt.

"Hekk hu," tniehed ix-xiħ. "Dak l-għageb tal-presepju ... Dak l-iktar wieħed li għandi **għal** qalbi." U firex idu mgħaddma u ħa l-pastur minn id Otto, donnu beżgħan li **jkissirhulu**. Żammu f'idu bl-ikbar għożża **daqslikieku** kien ħaj u beża' li **jweggħu**. "Dan l-iktar wieħed li għandi għal qalbi ..." tenna wara li ħares lejn il-pastur mifrux fuq il-pala t'idu. Imbagħad refa' għajnejh lejha u beda jserraħhom fuqna wieħed wieħed, donnu kien qiegħed jagħzel wieħed biex jafdal fuq idu xi biċċa xogħol importanti. "Hawn ħa, ċkejken," qal lili b'għajnejh idemmghu **mserrhin** f'tiegħi. "Pogġi dan il-pastur fejn kien ... bil-mod biex ma tkissrux, sabiħ." U tani l-pastur f'idi.

Waqqaftu f'postu **b'idejja** jirtogħdu, beżgħan li ma mmurx inkissru, fost ħafna kummenti niggiēza minn shabi. Imbagħad tkellimna ftit ieħor max-xiħ, l-iktar biex ngħidulu l-isem ta' kull wieħed minna għax qagħad jistaqsina wieħed wieħed. Wera li kellu pjaċir bina u qabel ma tlaqna qalilna biex l-għada nerġgħu mmorru nżuruh.

Meta ħriġna barra Otto beda jiġbidli sieqi u jsejjahli "il-fessud tal-ikrah". L-oħrajn deħrilhom li dan il-laqam kien **joqgħodli** għax ix-xiħ kien wera f'ija **interest** partikulari. Mhux biss kien fdali f'idejja l-**egħzeż** pastur li kellu (wara li ħadu minn idejn Otto) iżda wkoll mellisli xagħri qabel ma ħriġna **minghandu**. Mid-dehra kien iggustani xi ftit iktar

mill-bqija għax jien kont l-iżgħar wieħed fiċ-ċorma. Mur għidlu li kont ukoll l-iktar wieħed li nibza' minnu!

(Adattata min-novella "L-Għageb tal-Presepu" mill-ktieb *Siltiet mill-Hajja* ta' Carmel G. Cauchi)

2. GĦAJNUNA BIEX TIEQAF TPEJJEP

Trid tieqaf tpejjep u tieħu din id-deċiżjoni bis-serjetà? Għalkemm mhux faċli li tieqaf tpejjep, mhix xi haġa **impossibbli**. Iddeċiedi INT liema hu l-aħjar metodu għalik biex tieqaf tpejjep. **Agħżel** waħda minn dawn:

1. Tieqaf tpejjep ħesrem billi tarmi l-pakkett tas-sigaretti f'daqqa.
2. Tieqaf tpejjep bil-mod, gradwalment, billi tnaqqas l-ammont ta' sigaretti li tpejjep kuljum jew ammont ta' sigaretti li tixtieq int kull ġimgħa.

Tista' wkoll iċċempel lid-Direttorat għal aktar għajnuna jew sabiex tattendi l-programmi bla ħlas biex tieqaf tpejjep, li jsiru fiċ-Ċentri tas-Saħħa (Malta u Għawdex).

Meta tiddeċiedi liema se tagħżel minn dawn, importanti li xorta TAGĦŻEL DATA f'moħħok meta int ser twaqqaf it-tipjip **għalkollox**. Ipprepara lilek innifsek u mmarkha fuq il-kalendarju jew djarju tiegħek biex tiftakar din il-ġurnata speċjali li se **tbiddillek ħajtek!**

1. Tieqaf tpejjep ħesrem ... f'daqqa

Dejjem ftakar ... **Tiħux lanqas nifs wieħed biss**. Meta tagħmel hekk, dan jigarantixxi li għall-kumpliment ta' ħajtek tista' faċilment **tibqa'** ma tpejjipx u teħles mit-tipjip darba għal dejjem. Iċċedix, u jekk ikollok bżonn l-għajnuna ċempel il-'Quitline'.

- Toqgħodx taħseb fuq is-sigaretti. Inqas ma taħseb fuqhom, iktar għandek ċans li ma tpejjipx.
- Meta tħoss li ma tistax **tgħaddi** mingħajr sigarett, agħmel xi haġa oħra, per eżempju, mur mixja! Minflok tpejjep hu xi *chewing gum* meta t-tentazzjoni tkun ser tegħlbek.
- Meta tieqaf tpejjep il-leblieba tista' tibqa' hemm, almenu għal ftit taż-żmien. Għaldaqstant ipprova evita dawk is-**sitwazzjonijiet** soċjali li jistgħu jwassluk għat-

tentazzjoni.

- Faddal il-flus li kieku **nfaq** fuq is-sigaretti. Tista' tippjana xi vaganza mal-familja jew mal-ħbieb.
- Sib persuna li tista' tgħinek u tkunlek ta' support.

2. Tieqaf tpejjep gradwalment u tagħzel data meta ser tieqaf.

Uża dawn il-ftit pariri biex tnaqqas it-tabakk u tasal biex tieqaf tpejjep għalkollox.

- Tiħux nifsijiet fil-fond jekk tpejjep xi sigarett.
- Naqqas ukoll l-ammont ta' nifsijiet li tieħu minn kull sigarett.
- Meta tkun id-dar jew ix-xogħol, pejjep barra.
- Tpejjipx is-sigarett kollu, imma ħalli l-aħħar centimetru u **itfih**.
- Tpejjipx waqt li tkun qed tagħmel xi **attività** oħra. Ieqaf **minn** dak kollu li tkun qed tagħmel meta tkun se tpejjep.
- Wara li tkun pejjipt, ħalli **tal-anqas** siegħa jew aktar jgħaddu biex tqabbad is-sigarett li jmiss, u **mhux** qabel.
- Tiħux sigarett mill-ewwel mal-kafè jew mat-**te** ... stenna ftit.
- Poġġi s-sigarett f'idek l-oħra u tpejjipx dan is-sigarett, jekk mhux f'din l-id, inkella **tqabbadx** ieħor minflok. Tkun **frankajtu** minn saħħtek.
- Jekk imdorri tpejjep wara l-ikel mal-kafè, tista' minflok tixrob ilma, jew tieħu frott **magħsur**.
- Tixtrix sigaretti bil-grossa. Ixtri biss pakkett wieħed u stenna li jispiċċa qabel ma tixtri pakkett ieħor.
- Biddel id-ditta tas-sigaretti ma' waħda li ma tantx togħġbok u li fiha inqas qatran u nikotina.
- Ibda billi ma tpejjipx f'ċerti sitwazzjonijiet, bħal meta tkun fil-karozza.
- Tpejjipx fl-aħħar siegħa qabel ma torqod u kif tqum mis-sodda.

- Kull meta jkollok aptit tpejjep, minflok tqabbad sigarett, ixrob tazza ilma.
- Aħsel snienek u fakkar lilek innifsek kemm qed ikunu aktar nodfa.
- **Iggorrx** sigaretti miegħek.
- **Agħmilha** aktar diffiċli biex issibhom.
- Agħžel ġurnata meta se tieqaf għalkollox ... u żommha!

Ħamest **ijiem** qabel ma tieqaf tpejjep, segwi dawn il-pariri.

Il-ħames (5) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Aħseb dwar ir-raġuni għalfejn iddeċidejt li tieqaf tpejjep.
- Għid '**il**-familja u l-ħbieb tiegħek li ser tieqaf tpejjep.
- **Oqgħod** aħseb ftit meta u għaliex tpejjep.
- Kellem lill-ispizjar jew it-tabib tiegħek biex tinforma ruħek dwar il-*patches*, il-*gum* jew l-*inhaler* tan-nikotina. Dawn **jgħinuk** tnaqqas mis-sintomi ta' waqfien li tista' tħoss meta ma **tibqax** tpejjep.

Ir-raba' (4) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Tixtrix iktar sigaretti.
- Minflok sigaretti, jekk ikun hemm bżonn tista' tuża għajnuna jew terapija tan-nikotina li tinxtara mingħand l-ispizjar.
- Aħseb ftit fuq affarijiet oħra li tista' żżomm f'idejk flok sigarett. Aħseb ftit ukoll dwar drawwiet u **użanzi** li taħseb li tista' tbiddel.

It-tielet (3) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Aħseb u ppjana x'ser tagħmel bil-flus li ser tkun **gemmajt** meta tieqaf tixtri s-sigaretti.
- Aħseb fuq nies li tista' tfittixhom u ssibhom jekk ser ikollok bżonn l-għajnuna.

It-tieni (2) ġurnata qabel id-data li għażilt biex tieqaf tpejjep.

- Toqgħodx taħseb dwar it-tipjip. Mentalità pożittiva **tgħinna** naslu għal **kulma** rridu. Tkunx negattiv jew passiv, iżda, kun sod fid-deċiżjonijiet li tagħmel.
- Kun af li t-tipjip ma jsolvi l-ebda problema. Meta tkun f'xi diffikultà, aħseb kif

għandek tiffaccja din il-problema; tkomplix **tiggravaha** billi terga' taqbad tpejjep.

- Hafna nies **jistagħġbu** kemm **jieqfu** malajr meta jkollhom fehma soda u jippruvaw bis-serjeta'.

L-aħħar (1) ġurnata qabel id-data li għazilt biex tieqaf tpejjep.

- Neħhi l-lajters, l-axtrejs u affarijiet oħra li huma relatati mal-vizzju tat-tipjip.
- Jekk fadallek xi sigaretti jew sulfarini ... **Armihom**.
- Aħsel il-ħwejjeg kollha li jkun għad fadlilhom xi **riħa** tas-sigaretti.

II-ĠURNATA MISTENNIJA WASLET U WAQAF TPEJJEP, zomm ruħek impenjat ...

- Fakkar lil tal-familja u lill-ħbieb li llum int waqaf tpejjep. Kun kburi b'dan!
- Zomm **'il** bogħod mill-alkoħol u l-kafè.
- Biddel ir-rutina ta' **filgħodu** u aġmel xi ftit eżerċizzju, anke fid-dar stess.
- Faħħar lilek innifsek u aġmel xi ħaġa speċjali biex tfakkar din il-ġurnata.

Issa hlist mit-tipjip ... Prosit u awguri għal ħajja b'saħħitha!

(Adattat minn informazzjoni miġbura minn Anne Buttigieg)

3. IMĦABBA FI ŻMIEN IL-KOLERA

Kien **dara** li fil-bank it-tfajliet jinbidlu ta' spiss. Xi wħud kienu jiġu biss għal ftit gimghat u **jgħosfru**. Jekk tinzerta xi waħda helwa kien jifflertja daqsxejn magħha u wara ftit **jinsieha**. Imma Francesca kienet mod ieħor. Fil-ftit xhur li damet il-bank, ħajtu thezzet mill-qiegħ. Bilfors li d-destin kien iddeċieda li jinsiglu xibka fina. Il-ġhaliex Francesca kellha tinzerta taf **I-Ispanjol bħalu** u ffissata aktar minnu fuq il-letteratura Latin-Amerikana? Semmietlu x-xogħlijiet tal-Peruvjan Vargas Llosa u ħarġet mill-basket *La ciudad y los perros* li kienet għadha kemm bdiet taqra. Introduċietu mal-Paragwajan Roa Bastos li qatt **ma** kien sema' bih qabel. U min-naħa tiegħu Franz semmielha lil Garcia Marquez. Staqsieha **kinitx** qrat *Cien años de soledad* u **wegħdha** li jisliha *El amor en los tiempos del cólera* li kien ħareġ proprju s-sena ta' qabel. Meta kien qed ikellimha fuq Carlos Fuentes u ffissat għajnejha f'għajnejh, ħass li kellha demm Messikan jiġri ġol-vini tagħha: xagħar iswed lixx u ssatinat, karnaġġjon samrani, għajnejn

suwed tuta kemm kemm imgebbdin, snin perfetti ... setgħet qabżet minn bejn il-paġni ta' *La muerte de Artemio Cruz*.

Fil-brejk kienu jmorru jieħdu kafè f'xi ħanut imwarrab u mill-imħabba fittizja ta' żmien il-kolera ma damux ma sabu ruħhom maqbudin f'xibka ta' fenomenu li ma tafx hux imħabba jew passjoni jew kilba jew maġija. Hi kienet ħames snin iżgħar minnu ... xebba; imma hu kien miżżewweġ u kellu tifla ta' sentejn. **Lil** martu kien iħobbha. Imma din it-tfajla, li kienet donnha twieldet f'moħħ l-aktar kittieb kreattiv, kienet dahlet f'qalbu aktar milli kienet dahlet Fermina f'qalb Florentino Ariza. Bejniethom ma kienx hemm bżonn kliem ta' mħabba. Ma kienx hemm ħtieġa ta' ittri poetiċi. Il-vulkan kien qed jiġma' u jbaqbaq u sa fl-aħħar żbroffa fil-flett tal-villegġjatura li kellu l-Qawra. Qattgħu **nofstanhar** flimkien, u f'dak il-flett riħa ta' għeluq **u** umdità twaħħdu **bi mħabba** selvaġġa u delikata, feroċi u tenera daqs xitla tal-kaktus fid-deżert taċ-Chihuahua ... **imxewka** minn barra u tnixxi l-ilma minn ġewwa.

Iżda l-ġhada Franz beda jhoss il-kaktus kollu jdurlu ma' qalbu. Ma felaħx jerfa' għajnejh lejn martu. L-iskappaturi kienu sbieħ fil-kotba, imma mhux fil-hajja. U Francesca ma felhitx terfa' għajnejha lejha. Ma riditx tkissirlu familja. Kienet għadha żghira u ma kellhiex għalfejn tinqabad fi xbieki. Did-darba d-destin henn għalihom; hass l-**uġiġh** tagħhom u **ċarrtilhom** ix-xibka li kien thajjar jinsgħilhom. Jumejn wara Francesca giet trasferita għal post ieħor u għosfrot l-istess bħalma kienu jgħosfru t-tfajliet tas-soltu.

Qatt ma fittxew lil xulxin. Dik il-ħabta ma kienx hemm *mobiles*. Ma kellhom ebda kuntatt. Ma tawx **kas** ifittxu x'kien sar minn xulxin. Fi gżira ta' **tliet** mitt kilometru kwadru Franz u Francesca ntilfu u dabu fix-xejn. Iżda għalkemm **imbeġhdin** u mitlufin minn xulxin, qabel ma jirkibhom in-**nghas**, dak in-nofstanhar fil-flett tal-Qawra baqa' jiġi jżurhom bil-ħgejjeġ tiegħu kollha. Infallibbilment. Lejl wara lejl. Baqgħu jaraw ġisem xulxin għeri fil-penumbra tal-kamra, jisimghu t-tnehid ta' lehinhom, iħossu l-għaraq iċarċar ma' għonqhom, ixommu r-riħa ta' mħabbithom. U l-aħħar kelma qabel Franz jinħataf mill-irqad tkun dejjem *Francesca ... x'sar minnek?* U mill-baħħ hi twieġbu *Hobbni Franz. Hobbni bħal dakinhar.*

Tliet snin wara l-avventura tal-Qawra, Francesca żżewġet. Kienet imħabba ta' malajr li spuntat u fethet għal għarrieda bħall-fjuri tas-*Selenicereus grandiflorus*. Kollox spontanju. Ittamat li din l-

imħabba ġdida kienet se tħassrilha darba għal dejjem dik id-dehra stinata li kienet tiġi żżurha kull lejl. Xejn ma kienet taf Francesca li, waqt li hi kienet diehla l-knisja tkaxkar warajha l-mant u l-kuda, Franz kien diehel fi knisja oħra jkaxkar saqajh wara t-tebut ta' martu. Id-destin reġa' medd għonqu **għal**-logħba ta' dari.

Ftit tas-snin wara ġew wiċċ imb wiċċ quddiem Cafè Cordina. Qaltlu li kellha tifel ta' tmien xhur u li kienet ħallietu d-dar m'ommha sa ma telgħet il-Belt tagħmel qadja. Hu qalilha bil-mewt ħesrem ta' martu u bis-solitudni li kien sab ruħu fiha. Dahlu jieħdu kafè u l-kliem minnufih dar fuq il-letteratura Latin-Amerikana. Semmielha *Como agua para chocolate* tal-Messikana Laura Esquivel, u fil-pront wiċċha ħmar u qaltlu li tassew għarukaża li l-ktieb li kien silifha kien baqa' għandha. Tkellmu fuq il-ftit żmien li qattgħu jaħdmu flimkien, fuq shabhom, fuq il-maniger antipatku ... imma għalkemm il-flett tal-Qawra kien il-hin kollu quddiem għajnejhom, għazlu li ma jsemmuhx. Jista' jkun li dik il-laqgħa **għal** għarrieda kienet hasdithom. Minnufih intebħet li quddiemha kellha bniedem imkisser, qalbu miġruha u l-ispirtu tiegħu **mħawwad**, imma għajnejh kienu għadhom ileqqu bħal dari u meta jitbissem, imqar tbissima sfurzata, wiċċu kien jixgħel b'dik id-**dija** li kienet iddewwibha. U hu induna kemm kienet għadha Messikana! Il-ftit **piz** li ziedet wara t-tqala kien jixirqilha. Kienet saret aktar affaxxinanti minn qabel. Imbagħad għannqu ħafif lil xulxin u nfirdu. U huwa u sejjer lura lejn daru ntebaħ li **lanqas** biss biex talabha n-numru tat-telefown, jew l-indirizz tad-dar. Kien ħallieha terġa' tiżgiċċa 'l barra minn **hajtu** ... tiskappalu minn bejn subghajh. Izda forsi aħjar hekk. Hi issa kienet miżżewġa. Kuntenta. Qed tkabbar familja. Forsi d-destin kien jaf sewwa x'logħob għandu jilgħab.

Daqs **seba'** snin wara l-mewt ta' martu, Franz **iltaqa'** ma' Rebecca. Kienet għaxar snin iżgħar minnu, xebba u l-istess bħall-imħabba bejn Francesca u żewġha, din ta' Franz u Rebecca spuntat f'salt. Iżżewġu fi ftit xhur u x-xemx ħarġet tittawwallu minn wara s-shab tal-grigalata. Rebecca mhux biss rabbietlu lil bintu, li issa kellha mat-tnax-il sena, imma **tatu** tifla oħra. Il-flett tal-Qawra Franz kien **biegħu** ftit wara l-mewt ta' martu, imma fl-iljieli mudlama, waqt li Rebecca tkun riekda **daharha** lejha, il-flett kien jerga' jfiġġ quddiem għajnejh: ir-roqgħa fuljetta mqaxxra fit-testiera tas-sodda, li kien iffissa għajnejh fuqha waqt li Francesca kienet qed titniehed tahtu; il-madum griż tal-kuritur dejjaq li fuqu Francesca kienet telqet il-*jeans* wara li refagħha f'dirgħajh u ġera biha lejn is-sodda; il-linfa rħisa tal-kamra li kien intilef jgħoddilha l-weraq tal-

bronz waqt li kienu mitluqa għarqanin xraba f'dirgħajn xulxin. Ebda Rebecca ma setgħet **tifdih** minn dawk id-dehriet.

Kellhom jgħaddu tmien snin shaħ sa ma reġa' gie wiċċ **imb** wiċċ magħha ... mill-ġdid il-Belt fil-ġimgħa ta' qabel il-Milied. Reggħu daħlu jieħdu **kafè**, imma hi donnha kienet mitlufa. Qaltlu li kienet isseparat sena qabel, li t-tifel kien qed jgħix ma' missieru, li kellha qalbha maqsuma għax missieru dejjem ixewxu **kontriha**. Imbagħad qalilha dwar dak kollu li kien għadda minnu ... Rebecca u ż-**zewġt ibniet** li kellu. F'salt wieħed ċemplilha l-*mobile*.

“Se jkolli nħallik,” qaltlu, hekk kif qamet mifxula. “Skuzani!”

Izda waqt li għannqitu magħha, Franz **deherlu** li qed trossu xi ftit **izzejjed** u go widintu pespsitlu: “Kuntenta hafna għalik, qalbi. Ġo moħħi kull hin!”

(Silta adattata min-novella “Imħabba fi Żmien il-Kolera” mill-ġabra *Vespri* ta' Trevor Żahra)